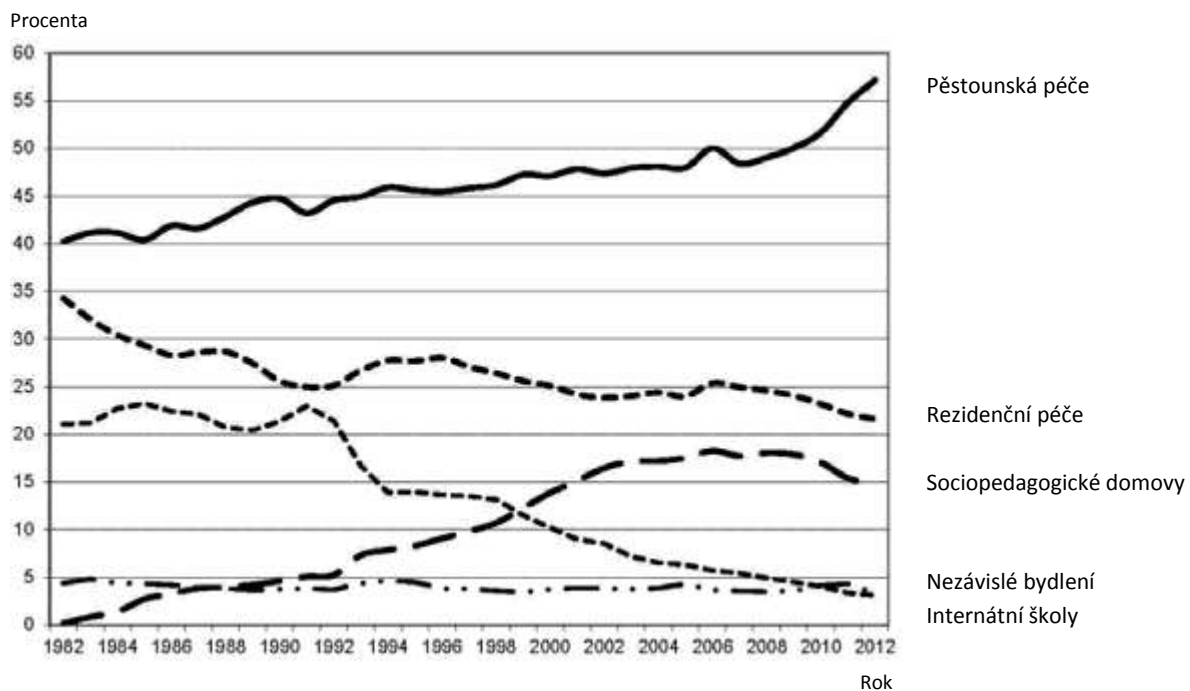

Náhradní péče o děti v Dánsku – doplnění dat od roku 2007

Středisko náhradní rodinné péče, spolek

Jan Paleček

Přehled dat za posledních zhruba 30 let ukazuje, že podíl pěstounské péče na náhradní péči o děti stabilně roste: ze 40 % v roce 1982 na více než 55 % v roce 2011. Oproti tomu péče v dětských domovech (zde označených jako rezidenční zařízení, tedy pobytové služby pro děti se 24hodinovou péčí, financované z veřejných rozpočtů) klesá: z 35 % v počátku 80. let až ke 20 % v roce 2011. Modernější formu kolektivní rezidenční péče představují sociopedagogické domovy (privátní instituce se 24hodinovou péčí, provozované se svolením místní správy, obvykle jde o malé domovy zaměřené na děti se specifickými, např. psychiatrickými problémy; často je vedou manželské páry se sociopedagogickým vzděláním; příkladem může být stará farma, kde zároveň funguje místní jezdecký klub). Ty od roku 1982 z téměř nulového stavu setrvale rostly, až se jejich podíl na péči přes vrchol v roce 2005 (okolo 17 %) dostal na 15 % v roce 2011. Naopak internátní školy svůj podíl na péči (především kvůli legislativním úpravám) snižovaly: přes 20 % v roce 1982, pod 5 % v roce 2011 (viz Lausten, 2015: 74). Vývoj podílu těchto pěti typů péče na náhradní péči o děti od roku 1982 do roku 2011 ukazuje následující graf:

Graf č. 1. Procentuální podíly dětí ve věku 0–17 let v 5 různých typech péče v letech 1982–2011

(Zdroj: Lausten, 2015: 75)

Další tabulka přináší podrobnější přehled počtu a procentního podílu dětí a mladistvých ve věku 0–22 let pro různé formy péče pro roky 2006–2012:

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Celkem	13 633	14 224	14 542	14 666	14 597	14 350	13 977
Síťová forma péčovské péče ¹	244	348	441	488	430	406	382
Pěstounská rodina z příbuzenského okruhu rodiny dítěte ²	248	248	221	235	359	463	499
Běžná péčovská péče ³	5 661	5 800	5 936	6 081	6 152	6 245	6 193
Komunální/místní forma péčovské péče ⁴	0	0	0	0	0	115	233
Rezidenční instituce, částečně uzavřené	0	0	0	0	15	26	32
Rezidenční instituce, uzavřené oddělení ⁵	68	68	72	73	101	105	114
Rezidenční instituce, další ⁶	2 290	2 270	2 202	2 132	2 350	2 332	2 347
Krizová oddělení ⁷	252	299	320	304	187	141	104
Sociopedagogické komunity ⁸	2 439	2 538	2 665	2 709	2 610	2 408	2 259
Internátní školy atd. ⁹	678	696	640	594	527	468	419
Vlastní byty ¹⁰	651	748	793	815	945	970	882
Námořní projekty atd. ¹¹	40	48	49	46	45	26	22
Obecní zařízení	568	697	785	867	572	435	307
Nespecifikováno	494	464	418	322	304	210	184
Celkem	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Síťová forma péčovské péče	1,79	2,45	3,03	3,33	2,95	2,83	2,73
Pěstounská rodina z příbuzenského okruhu rodiny dítěte	1,82	1,74	1,52	1,60	2,46	3,23	3,57
Běžná péčovská péče	41,52	40,78	40,82	41,46	42,15	43,52	44,31
Komunální/místní forma péčovské péče	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,80	1,67
Rezidenční instituce, částečně uzavřené	0,00	0,00	0,00	0,00	0,10	0,18	0,23
Rezidenční instituce, uzavřené oddělení	0,50	0,48	0,50	0,50	0,69	0,73	0,82
Rezidenční instituce, další	16,80	15,96	15,14	14,54	16,10	16,25	16,79
Krizová oddělení	1,85	2,10	2,20	2,07	1,28	0,98	0,74
Sociopedagogické komunity	17,89	17,84	18,33	18,47	17,88	16,78	16,16
Internátní školy atd.	4,97	4,89	4,40	4,05	3,61	3,26	3,00
Vlastní byty	4,78	5,26	5,45	5,56	6,47	6,76	6,31
Námořní projekty atd.	0,29	0,34	0,34	0,31	0,31	0,18	0,16
Obecní zařízení	4,17	4,90	5,40	5,91	3,92	3,03	2,20
Nespecifikováno	3,62	3,26	2,87	2,20	2,08	1,46	1,32

Tab. č. 1. Typy péče a počty dětí a mladistvých (0–22 let) v letech 2006–2012

(Zdroj: StatBank Denmark)

¹ Pěstouni nejsou příbuzní, ale znají dítě již z doby před umístěním do péče, např. přátelé rodičů, učitel apod. (viz Case study: Denmark).

² Pěstouni jsou příbuzní dítěte, typicky jde o prarodiče (viz Case study: Denmark).

³ Pěstouni nejsou ani příbuzní, ani nepocházejí ze sociální sítě kolem dítěte (viz Case study: Denmark).

⁴ Forma péčovské péče zejména o děti se speciálními potřebami, která je charakteristická vyšší odbornou vzdělaností pěstounů a vyšší součinností orgánů místní správy na výkonu péčovské péče.

⁵ Slouží pro mladé lidi s velmi těžkými problémy, např. pro mladistvé pachatele ve vazbě (viz Case study: Denmark).

⁶ Pobytové služby od běžných dětských domovů po velmi specializované zdravotnické instituce pro děti s vážnými sociálními a psychiatrickými obtížemi (viz Case study: Denmark).

⁷ Pobytová zařízení pro krátkodobou péči, často pro vyhodnocení povahy problémů dítěte, aby bylo možné určit vhodnou formu umístění do náhradní péče (viz Case study: Denmark).

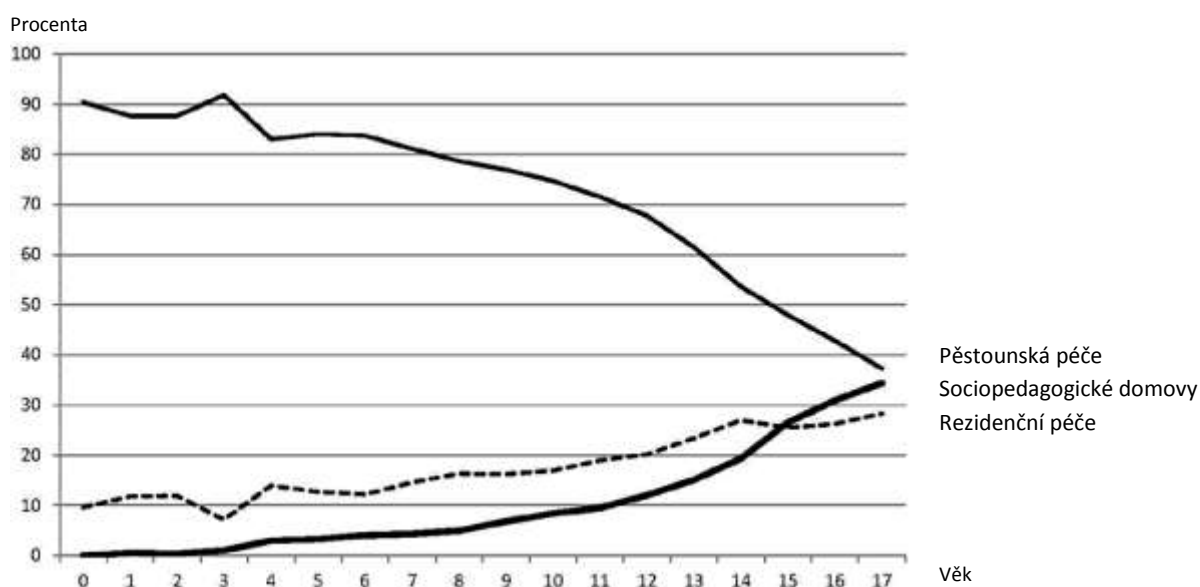
⁸ Privátní rezidenční instituce většinou pro menší skupiny mladých lidí (viz Case study: Denmark).

⁹ Dánské děti po ukončení základního vzdělání často absolvují další, většinou roční vzdělávání internátního typu – v těchto internátních školách jsou i místa pro děti, které nejsou v péči rodiny (viz Case study: Denmark).

¹⁰ Mladí lidé bydlí v bytě, většinou pod dohledem kontaktního pracovníka obecního úřadu (viz Case study: Denmark).

¹¹ Programy pro mladé lidi s asociálním chováním, kteří žijí a pracují jako námořníci na lodi (viz Case study: Denmark).

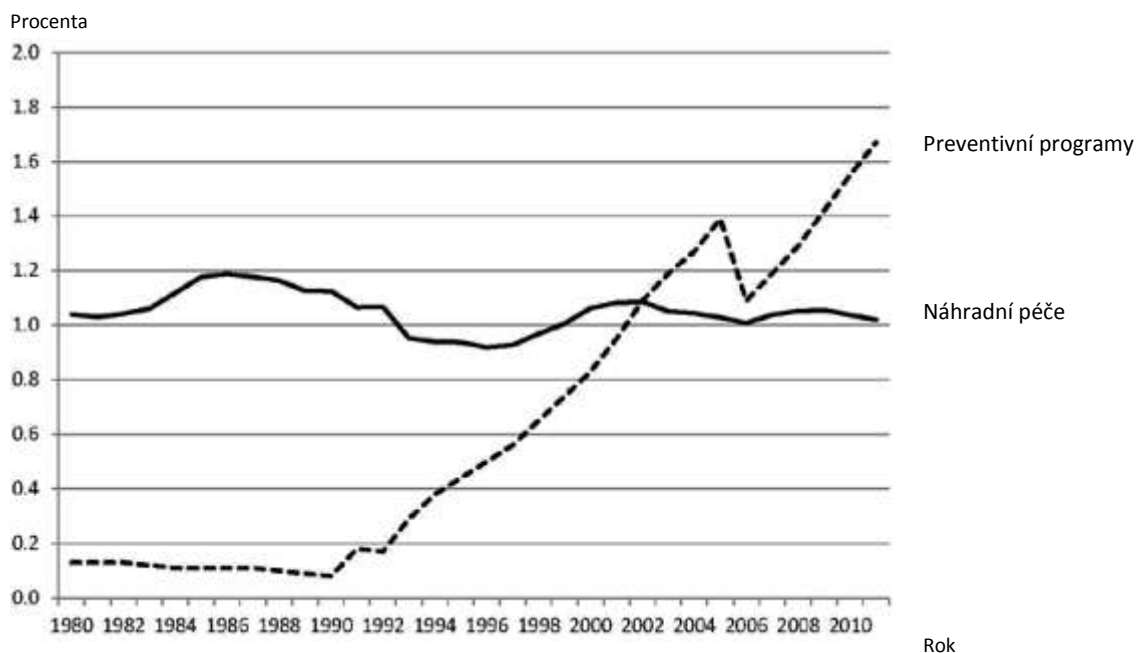
odíly dětí v různých typech náhradní péče se liší především u mladších dětí. Zhruba 90 % nejmladších dětí (v kojeneckém věku) jde do některé z forem pěstounské péče, pouze minimum novorozenců se ocitá v rezidenčních zařízeních kvůli pozorování a vyhodnocení. Naopak čím jsou děti starší, tím častěji se mohou ocitnout v rezidenčních zařízeních a sociopedagogických domovech. Jak ukazuje následující graf s daty za rok 2011, ve věku 17 let jsou mladí lidé v náhradní péči téměř rovnoměrně rozděleni do tří základních typů péče: 37 % je v pěstounské péči, 35 % v sociopedagogických domovech a 28 % v rezidenčních zařízeních (viz Lausten, 2015: 75).

Graf č. 2. Procentuální podíly dětí v pěstounské péči, rezidenční péči a v péči sociopedagogických domovů podle věku v roce 2011

(Zdroj: Lausten, 2015: 76)

Za posledních 100 let se podíl dětí v péči mimo rodinu (z celkového počtu dětí v populaci) stabilně pohybuje okolo jednoho procenta. Od legislativní změny v roce 1993 však zároveň roste i počet dětí zařazených do preventivních programů, aniž by to ovšem snižovalo počet dětí a mladistvých v náhradní péči (viz Lausten, 2015: 73). V Dánsku existují i preventivní služby (jako jsou např. pedagogicko-psychologické konzultace ve školách), které také mohou působit jako prevence umístování dětí do náhradní péče, ale kromě toho se vyvíjejí a používají i specifické prostředky pro prevenci umístování, jako je podpora a léčba rodiny (Case study: Denmark). Počet dětí zařazených do těchto specifických preventivních programů a počet dětí v náhradní péči za období posledních 30 let ukazuje následující graf:

Graf č. 3. Procentuální podíly dětí v náhradní péči a dětí v preventivních programech z celkového počtu dětí ve věku 0–17 let v populaci v letech 1980–2010 – vzhledem ke změně v počtu samosprávných obcí (z 271 na 98) je v datech zlom mezi lety 2005 a 2006, dobře viditelný na průběhu křivky preventivních programů.

(Zdroj: Lausten, 2015: 74)

Zdroje

LAUSTEN, Mette (2015). Needs and characteristics of high-resource using children and youth. In: WHITTAKER, James K., VALLE, del Jorge Fernandez, HOLMES, Lisa (eds.). *Therapeutic Residential care For Children and Youth: Developing Evidence-Based International Practice*. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publisher, pp. 73–84. ISBN 978 1 84905 963 3.

Case study: Denmark. Dostupné z: <http://www.lastekaitseliit.ee/wp-content/uploads/2011/04/Denmark.pdf>

StatBank Denmark. BU02A: Children and young persons placed outside of own home per 31st December by administrative municipality and place of accommodation. Dostupné z: <http://www.statbank.dk/BU02A>